

1 Innehåll

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning	4
2. Översikt av strategisammanhanget	5
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	5
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	6
3. Resultatredovisning	8
3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå	8
Tabell 3A. Utbetalade medel och antal insatser per stödområde 2021.	8
Tabell 3B. Utbetalade medel och antal insatser per globalt mål (Agenda 2030) 2021	9
Tabell 3C. Sannolikheten att insatserna når sina mål.	10
3.2 Stödområden 3.2.1 Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet	
3.2.2. Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling	14
Mål 2.1: Förbättrade förutsättningar för en effektiv och hållbar naturresursanvändning, ökad klimatanpassning, samt för att bevara och rehabilitera ekosystem och biologisk mångfald.	14
Mål 2.2: Ökad tillgång till förnybar energi och en högre energieffektivitet.	16
3.2.3 Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling	17
Mål 3.1: En ekonomiskt inkluderande utveckling, stärkta förutsättningar för och ökad tillgång till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, hållbart företagande och fri och rättvis handel, inklusive på landsbygden	17
4. Implikationer	19

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Strategirapportens syfte är att rapportera Sidas strategigenomförande till regeringen. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, årlig strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter genomförd operationalisering. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de år då varken en fördjupad översyn eller operationalisering genomförts.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn genomförts. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. rapportering, reserapporter, studier, utvärderingar, analyser och anteckningar från partnern möten).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som Sida vill lyfta till UD.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna rapport använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Denna rapport använder dock genomgående begreppet *stödområde*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/3.

Trafikljusbedömningar

Trafikljusen är ett signalsystem som sammanfattar och motiverar Sidas nulägesbedömning av strategigenomförandet. Olika aspekter av strategigenomförandet bedöms i strategirapporten för att ge en bild av trender i utvecklingen och relevansen av verksamheten. Bedömningen består av ett färgsatt trafikljus samt en motivering.

Trafikljus för utvecklingstrend

Grön: Utvecklingen går framåt	Gul: Utvecklingen har ingen tydlig riktning	Röd: Utvecklingen går bakåt
I förhållande till strategimål/strategi går utvecklingen i kontexten framåt.	I förhållande till strategimål/strategi har utvecklingen i kontexten ingen tydlig riktning.	I förhållande till strategimål/strategi går utvecklingen i kontexten bakåt.

Strategin och dess strategimål anger vad Sidas arbete ska bidra till under en angiven strategiperiod och utgör den huvudsakliga styrningen i strategigenomförandet. Trafikljusbedömning för utvecklingstrend används för att få en snabb uppfattning om utvecklingstrender i de kontexter och tematiska områden där Sida är aktiv.

Sidas insatser och aktiviteter kan vara med och påverka utvecklingstrender inom de områden där vi är aktiva, men trender handlar om större, komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå, där ett stort antal faktorer utanför Sidas kontroll inverkar på utvecklingen i kontexten. Effekten av Sidas arbete bedöms alltså inte i detta trafikljus.

Trafikljus för portföljens relevans

Grön: Portföljen är relevant	Gul: Portföljen är delvis relevant	Röd: Portföljen är inte relevant
Portföljen svarar upp mot behoven i kontexten, strategins mål samt uppnår resultat enligt insatsernas mål.	Portföljen svarar delvis upp mot behoven i kontexten, strategins mål samt uppnår resultat för en större del av insatsernas mål.	Portföljen svarar inte upp mot behoven i kontexten, strategins mål och/eller uppnår inte resultat enligt insatsernas mål.

Sida utvecklar och anpassar löpande strategiportföljerna för att upprätthålla en relevant och väl avvägd portfölj. Sida anpassar portföljen genom att förhålla sig till utvecklingsutmaningar i respektive kontext, aktuell styrning samt genom att säkerställa att insatser och aktiviteter bidrar eller förväntas bidra till resultat. Trafikljusbedömningen beaktar och utgår från dessa tre aspekter.

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

1.1 Deltagande i demokratiska processer

1.2 Jämställdhet

1.3 Ansvarsutkrävande

Utveckling

Relevans

2. Miljömässigt hållbar utveckling

2.1 Naturresurser och biologisk mångfald

2.2 Energi och energieffektivitet

3: Inkluderande ekonomisk utveckling

3.1 Ekonomiskt inkluderande utveckling, produktiv sysselsättning samt hållbart företagande

2. Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp: 1 250 MSEK	Utbetalat belopp hittills: 315 MSEK	Antal insatser 2021 30 (varav 2 garantier)
---	---	--

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Den rwandiska ekonomin har börjat återhämta sig efter förra årets kraftiga nedgång. BNP tillväxt 2021 förväntas landa runt 10,2 procent³. Trenden i samtliga sektorer har vänt uppåt. Rwandas effektiva samhällsstyrning har visat sin styrka under pandemin. Vaccineringskampanjen har varit framgångsrik. Enligt WHO var hela 40 procent av befolkningen vaccinerad med två doser i december 2021. Innan slutet av 2022 är målet 70 procent.⁴ Att man under hösten 2021 lyckades genomföra det uppskjutna lokalvalet under covidanpassade former är ytterligare en framgång.

Samtidigt är konsekvenserna av pandemin omfattande. Fattigdomen, arbetslösheten och ojämlikheten har ökat. Inkomstfattigdomen har ökat med nästan 3 procent och 600 000 rwandier har fallit under den internationella fattigdomsgränsen 2020-2021.⁵ Pandemin har haft långtgående konsekvenser på arbetsmarknaden och humankapitalet, särskilt bland kvinnor. Arbetslösheten är fortsatt hög bland kvinnor och skolstängningarna uppskattas kunna leda till att förväntade år av skolgång minskar med 6 procent.⁶ Rwanda är hårt utsatt för klimatförändringar och förändrade vädermönster⁷, vilket utsätter fattiga för ökande risker kopplade till matosäkerhet.

Samtidigt som de fattigastes sårbarhet ökat har deras möjligheter att hålla beslutfattare till svars minskat. Detta på grund av mötesrestriktioner och den digitala klyftan. Lokalvalet blev en besvikelse vad gäller kvinnors politiska deltagande. Däremot har sociala medier blivit en ventil för en allt skarpare samhällsdialog, vilket kan ses som positivt ur ett demokratiperspektiv men har även fört med sig att folkmordsrelaterade spänningar tydligare kommit upp till ytan.

Genomförandet av den nationella återhämtningsplanen fortgår med fokus på att stärka hälsosystem, öka tillgång till sociala trygghetssystem samt stödja företag och viktiga näringar. Planen beaktar hållbarhetsaspekter och inkluderar visst stöd till kvinnors småföretagande. Dock behövs fler åtgärder för att undvika att de socioekonomiska klyftorna i samhället fortsätter öka. Samtidigt står staten inför betydande budgetunderskott och dramatiskt ökande skuldsättning.⁸ Rwandas riskvärdering har reviderats från "låg" till "måttlig" vilket signalerar ett allt snävt finansieringsutrymme⁹. Allt pekar alltså på en ekonomiskt och politiskt utmanande återhämtningsperiod med svåra vägval för att nå en hållbar ekonomisk och social utveckling.

³ IMF Staff Report For The 2021 Article Iv Consultation And Fifth Review Under The Policy Coordination Instrument, januari 2022, s 1

⁴ [Rwanda meets WHO year-end target with over 40% COVID-19 vaccination coverage | WHO | Regional Office for Africa](#), 2022-02-12

⁵ World Bank, Rwanda Poverty Outlook, oktober 2021, s 270

⁶ IMF Staff Report For The 2021 Article Iv Consultation And Fifth Review Under The Policy Coordination Instrument, januari 2022, s 7

⁷ Rwanda Updated National Determined Contribution, maj 2020 s. 1

⁸ UNICEF National Budget Brief Rwanda 2021/2022, November 2021, s 4

⁹ IMF Staff Report For The 2021 Article Iv Consultation And Fifth Review Under The Policy Coordination Instrument, januari 2022, s 19

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: 16 %	Strategins andel av det totala biståndet utgör 6,28 %.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: Världsbanken, Afrikanska Utvecklingsbanken, USA, Globala fonden, FN	Sverige är den 16 största givaren. Av EU 5 MS är Sverige den 5 största givaren.
Källa: MINECOFIN DEVELOPMENT ASSISTANCE DATABASE, https://dad.minecofin.gov.rw MINECOFIN BUDGET 21/22 FACT SHEET, 2021-2022 Budget Fact sheet.pdf	

Det internationella samfundet i Rwanda är relativt litet. Trots att Sidas bistånd i förhållande till det totala biståndet till rwandiska staten gör oss till en relativt liten givare, har det svenska biståndet ett antal strategiska mervärden som gör Sverige till en betydelsefull givare i Rwanda. I tabell 1 saknas siffror avseende gåvofinansiering till civilsamhället och aktörer utöver staten, vilka är Sidas huvudsakliga kanaler för utvecklingssamarbetet. I sammanhanget kan nämnas att EU och dess medlemsstater tillsammans är tredje största givaren till staten.

Sverige har med sin avsaknad av kolonial historia i landet, stödet till Rwandas återuppbyggnad efter folkmordet av tutsier och sitt transparenta arbetssätt en värdefull möjlighet att engagera sig i politiskt känsliga områden såsom stärkt civilsamhälle och oberoende media. Sverige har också en särställning inom jämställdhetsområdet och ett fokus på fattigdom och sårbarhet som bedöms vara en styrka. Möjligheten att arbeta med en bred palett av finansieringslösningar såsom garantier, och söka partnerskap med en bredd av aktörer, inklusive näringslivet, bedöms i ökande grad vara en komparativ fördel. Efterfrågan på finansieringslösningar inom miljö, klimat, energi och avfallshantering är stor.

Utvecklingseffektivitet och samordning prioriteras i strategigenomförandet. Sida följer så långt som möjligt Rwandas utvecklingsplan (NST1), policyramverk och handlingsplaner, samt främjar givargemensam dialog och uppföljning baserat på landets egna åtaganden. Långsiktiga partnerskap i civilsamhället och samfinansiering med andra givare eftersträvas. Den nationellt ledda sektorsamordningen är ett viktigt forum för dialog, och givarna (som i Rwanda benämns "Development Partners") har strategiska möten med regeringsrepresentanter varje kvartal. Under 2021 blev återigen sektorgrupperna viktiga (digitala) fora för informationsutbyte och strategiska diskussioner. Sida är en aktiv deltagare i biståndssamordningen på alla nivåer och leder en teknisk arbetsgrupp inom demokratiområdet (*Voice and Accountability*).

Sida stödjer FN-systemet i Rwanda och dess reform genom en så kallad One UN-fond, *Rwanda Sustainable Development Fund*, genom vilken ett antal FN-gemensamma program (*Joint Programmes*) erhåller stöd. Partnerskapet är en viktig kanal framförallt för stöd till det statliga genomförandet inom alla stödområden. Bland annat kommer svenskt stöd gå till folkräkningen som äger rum under 2022. Genom samarbetet eftersträvar Sida ett fördjupat strategiskt partnerskap med FN. Det har dock fortsatt varit utmanande att få till en strategisk dialog om prioriteringar på en övergripande nivå. Därför har Sida ändrat sina arbetssätt vad gäller uppföljning och lägger numera mer fokus på ett antal specifika *Joint Programmes* som erhåller svensk stöd genom den ovan nämnda fonden.

Ambassaden deltar aktivt i EU-samordningen. En ny MIP (*Multi annual indicative programme*) antogs för Rwanda efter aktiv samverkan mellan EU-delegationen och medlemsstaterna. I MIP ska 85 procent av alla insatser som finansieras genom NDICI Global Europe ha jämställdhet som huvudsyfte eller

delsyfte¹⁰. Sida deltar inte direkt i några gemensamma program under MIP, men samarbete med andra EU-länder inkluderar bland annat den nya biodiversitetsinsatsen med rwandiska skogsmyndigheten där belgiska ENABEL stödjer genomförandet. En nära, regelbunden och aktiv dialog sker i EU-kretsen bland annat inom ramen för Rwandas planer för inhemsk vaccintillverkning, elförsörjning liksom kring gemensamma planer för jämställdhet, stöd till civilsamhället samt demokrati och mänskliga rättigheter. Team Europe Initiativen (TEI) börjar att utkristallisera sig, dock t.v. utan någon direkt Sidafinansiering. Diskussioner pågår för att driva gemensam normativ dialog.

Arbetet inom *Team Sweden* är relativt välutvecklat, särskilt inom miljö- och klimatområdet. Det involverar exempelvis Swedfund och aktörer såsom Avfall Sverige inom hållbar avfallshantering och Energimyndigheten avseende diskussioner kring ett nationellt samarbete kring utsläppsrätter. Vidare planerar Sverige en aktiv roll för att bidra till förberedelserna inför Stockholm+50 i samarbete med UNDP. Tillsammans med Miljödepartementet deltar ambassaden i klimatfinansieringsdialogen *Taskforce for Access to Climate Finance* där Rwanda är ett så kallat pionjärland och där Sverige och Tyskland har åtagit sig att stödja landet. I strategiportföljen ingår även ett program som genomförs av Lantmäteriet, med syfte att stödja Rwanda med kapacitetsutveckling inom landadministration.

2.3 Synergier med andra svenska strategier

Sida är den största givaren inom forskning och högre utbildning i Rwanda. Forskningssamarbetet bidrar till att utveckla kapacitet och innovation inom flera sektorer liksom till bredare relationer mellan Sverige och Rwanda. Betydliga synergier skapas med *strategin för forskningssamarbetet*, till exempel utforkas synergier vad gäller energi-, biologisk mångfald och hälsoområdena.

Inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) har potentiella synergier med den *regionala SRHR-strategin* kartlagts med syfte att främja ett samarbete med det regionala teamet framför allt genom normativ dialog. Exempelvis skapar ambassaden engagemang bland rwandiska aktörer i syfte att stödja progressiv SRHR-lagstifning i Östafrikanska gemenskapen och Sida ger stöd till en rwandisk civilsamhällesorganisation som ansvarar för nationella konsultationer i frågan. Inom mänskliga rättigheter och jämställdhet i övrigt finns synergier med *globala strategin för civilsamhället*. Ett exempel är CIVSAM-finansierade Plan International, som ambassaden samarbetat med genom så kallad *Girl Takeovers* på internationella dagen för flickor. Synergier skapas också på policynivå genom CIVSAM:s metodstöd till utvecklandet av civilsamhällesstödet i Rwanda. Stöd till regionala civilsamhällesnätverk genom den *regionala Afrika-strategin* har ett strategiskt mervärde då det kompletterar det nationella civilsamhällets påverkansarbete i MR-frågor som upplevs som svåra att diskutera inom landets gränser. Ett exempel är DefendDefenders skuggrapportering inför Rwandas UPR 2021. Genom *globala strategin för kapacitetsutveckling* stöds eUNV-barnmorska och JPO vid UN Women. En ITP finns för jämställdhetsstatistik, som gynnar flera av Sidas partnerorganisationer.

Inom handelsområdet finns synergier med både den *globala strategin för hållbar ekonomisk utveckling och de bilaterala och regionala stöden*. Synergier med *strategin för Demokratiska Republiken Kongo* skapas särskilt genom ett gemensamt stöd till International Alert för gränshandeln mellan Rwanda och DRK. Stödet från Rwanda-strategin är delegerat till DRK-strategin men uppföljningen görs gemensamt. International Alert har ett nära samarbete med regionala aktörer såsom COMESA och med Världsbankens insatser för regional handel som erhåller stöd genom den Sida-finansierade

¹⁰ https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/mip-2021-c2021-9368-rwanda-annex_en.pdf

paraplyfonden för handel. Detta bidrar till att kvinnliga småskaliga handlares behov och utmaningar i större utsträckning uppmärksammas och att denna målgrupp till större del gynnas av Sidas regionala och globala handelsinsatser.

Inom miljö- och klimatområdet finns framförallt synergier att fortsatt utforska med den *globala strategin för miljömässigt hållbar utveckling* och den *regionala Afrika-strategin* till exempel genom Afrikanska utvecklingsbankens förmånliga lån till energiföretag samt för ökad biologisk mångfald, klimatanpassning och resiliens. Sidas garantiinstrument bidrar till ökad finansiering till förnybar energi genom två garantier till Rwandas nationella utvecklingsbank (BRD). I nära samarbete med garantienheten planeras dessa att utvidgas, eller kompletteras, genom en tematisk utveckling inom miljö- och klimatområdet. Power Africa på Sida stödjer inom förnybar energi. Flera olika FN-organ och IUCN, som erhåller globalt stöd, samarbetar ambassaden i olika utsträckning. Till exempel planerar ambassaden att dra nytta av UNDPs uppdrag att stödja framtagandet av underlag inför den kommande konferensen Stockholm +50 under 2022. *Globala strategin för kapacitetsutveckling* bidrar med en ITP inom förnybar energi samt stöd till Naturvårdsverket och ett antal andra svenska myndigheter för att öka kompetensen i uppföljningen av FN:s klimatavtal.

Strategin för humanitärt bistånd finansierar inga insatser i Rwanda. Strategigenomförandet bidrar dock till samspelet mellan humanitär respons och utvecklingssamarbete på olika sätt (se avsnitt 3.1).

3. Resultatredovisning

3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Sammanlagt har genomförandet under 2021 omfattat 164,8 miljoner kronor (inklusive återbetalningar i avslutade projekt) fördelat mellan stödområden enligt tabell 3 A. Fortsatt operationalisering kommer bidra till en jämnare fördelning av anslaget mellan de olika stödområdena, dock med hänsyn till antalet mål inom respektive område. Sida bidrar till målen inom Agenda 2030 enligt tabell 3B.

Tabell 3A. Utbetalade medel och antal insatser per stödområde 2021.

Stödområde	Utfall mnkr	Antal insatser
Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet	112,3	9,0
Miljömässigt hållbar utveckling	32,7	6,0
Inkluderande ekonomisk utveckling	29,2	7,0

Tabell 3B. Utbetalade medel och antal insatser per globalt mål (Agenda 2030) 2021.

Mål	Utfall mnkr	Antal insatser
5 – Jämställdhet	121,3	8,0
16 - Fredliga och inkluderande samhällen	113,6	8,0
1 - Ingen fattigdom	47,5	4,0
13 - Bekämpa klimatförändringarna	47,5	3,0
17 - Genomförande och globalt partnerskap	37,0	1,0
12 - Hållbar konsumtion och produktion	37,0	1,0
6 - Rent vatten och sanitet för alla	37,0	1,0
7 - Hållbar energi för alla	34,2	2,0
8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	14,1	3,0
15 - Ekosystem och ekologisk mångfald	9,2	2,0
9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	8,6	2,0
4 - God utbildning för alla	4,0	1,0
99 - Ej applicerbart	0,1	1,0

Sida har under genomförandet av nuvarande strategi stärkt integrering av perspektiven. En ambitionshöjning har gjorts vad gäller *jämställdhet* inom flera insatser, till exempel inom inkluderande ekonomisk tillväxt, där målsättningen är att öka kvinnors ekonomiska egenmakt genom stärkt förståelse för sociala normer och maktförhållanden. Access to Finance Rwanda¹¹ (AFR) genomför ett omfattande analytiskt arbete om hur sociala normer, maktförhållanden och genusroller påverkar kvinnors tillgång till, och användning av, finansiella tjänster. I det nya mediaprogrammet med Mediainstitutet Fojo¹² gjordes en studie om jämställdhet i mediasektorn, där nu mediahus ska ta fram och genomföra jämställdhetsstrategier. Stödet till International Alert¹³ för att stärka gränsöverskridande handel bidrar till både kvinnors ekonomiska egenmakt och mänsklig säkerhet. Insatsen kombinerar stöd för att stärka kvinnliga handlares affärskunskaper och tillgång till finansiering med ett främjande av positiv maskulinitet i hemmen samt ett påverkansarbete för att minska trakasserier hos gränsmyndigheter.

Miljöperspektivet har fått större utrymme, bland annat i AFR genom ett specifikt arbetsspår kring *Green Finance*. Under 2021 har PPIMA¹⁴ ökat sitt engagemang för att stärka miljöorganisationer inom civilsamhället och ett stöd till miljöjournalistik planeras inom mediaprogrammet.

Bidrag till *resiliens* för människor som är mest utsatta för risker görs och planeras genom insatser inom konfliktförebyggande, stöd till hållbara försörjningsmöjligheter och klimatanpassning. AFR:s arbete med mikroförsäkringar för småbrukare är ett sätt att öka deras resiliens mot effekterna av klimatförändringar på deras inkomster. I beredningen av ett nytt stöd till social trygghet ser Sida över möjligheter att stödja utvecklingen av ett system som snabbt kan skalas upp vid klimatrelaterade chocker för att bistå sårbara hushåll. Genom AFR utgår stöd till att öka tillgången till finansiella tjänster i Rwandas flyktingläger. Delar av stödet genom FN-gemensamma program riktas även till flyktingar.

Inom ambassaden har ett integrerat arbetssätt över flera stödområden varit en framgångsfaktor. Stödområden 2 och 3 har under året arbetat mer integrerat än tidigare, vilket har bidragit till en

¹¹ Insatsnummer 13821

¹² Insatsnummer 14786

¹³ Insatsnummer 12451

¹⁴ Insatsnummer 13982

gemensam portfölj där miljö- och klimatperspektivet samt fattigdomsperspektiven fått större genomslag. Insatsberedningar i väl sammansatta team med blandad tematisk expertis har främjat integrering av perspektiven. Däremot har det visat sig mer utmanande att under uppföljning proaktivt lyfta in perspektiven i dialogen, varför Sida kommer sträva efter att arbeta integrerat och efterfråga tematiskt stöd även under genomförandet.

Tabell 3C. Sannolikheten att insatserna når sina mål.

Sannolikhet	Utfall mnkr	Antal insatser
Information saknas ¹⁵	92,6	6,0
Troligt	145,6	5,0
Ej troligt ¹⁶	32,9	2,0
Mycket troligt	19,7	1,0

Sidas övergripande bedömning är att genomförandet av strategins insatser fortskrider väl och i de flesta fall är det sannolikt att insatserna når sina mål. Bedömningen är att portföljen svarar väl upp mot de förflyttningar som identifierats under operationaliseringen, med ett ökat fokus på de fattigaste, vilket även bidragit till portföljens relevans under pandemin. Insatser har visat på en god anpassningsförmåga till förändrade förutsättningar och behov.

3.2 Stödområden

3.2.1 Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

Mål 1.1: Ökade möjligheter för fattiga och marginaliserade grupper, samt för demokratins försvarare och röstbärare, att delta i och påverka processer som främjar demokrati och mänskliga rättigheter, inklusive konfliktförebyggande

Utvecklingstrend

Sidas bedömning är att utvecklingen mot strategimålet är delvis positiv. Demokratikontexten påverkas alltjämt av en konsensuskultur och respekt för auktoritet. Civilsamhällets påverkansmöjligheter utvecklas långsamt. Registreringsprocessen för civilsamhällesorganisationer upplevs som svår, särskilt för hbtqi-organisationer, feminister samt aktörer som arbetar med politiskt känsliga rättighetsfrågor. Processen kring *Universal Periodic Review* 2021 präglades av ett gott samarbete mellan civilsamhälle och stat.

Förbud av folksamlingar på grund av covid-19 har påverkat de fattigas möjligheter att delta i demokratiska processer negativt men anpassade, indirekta former för deltagande har i viss mån minskat de negativa konsekvenserna. Ett covid-anpassat lokalval genomfördes under hösten, vilket bör

¹⁵ Dessa inkluderar insatser som avtalats under 2021, där en bedömning av måluppfyllelse ännu inte är gjord.

¹⁶ Dessa hänvisar till effekter av pandemin. En justering i bedömningen förväntas kunna göras år 2022.

ses som en framgång trots färre inslag av direktval än tidigare för att undvika folksamlingar. De 14 procent av befolkningen som har tillgång till internet¹⁷ har gynnats av en allt öppnare samhällsdebatt på sociala medier.

Vad gäller kontexten för konfliktförebyggande finns motstridiga signaler. I stort sett är Rwanda fortsatt mycket stabilt och den senaste nationella mätningen¹⁸ visade på en stadig ökning på de flesta indikatorer som mäter försoning bland befolkningen. Samtidigt ökar riskerna. Det livligare meningsutbytet på sociala medier har fört upp etniskt grundade missnöjesyttringar på ytan, något som tidigare främst hållits utanför det offentliga rummet. Den utbredda mentala ohälsan har enligt bedömare¹⁹ blivit värre i pandemikontexten. Samtidigt förväntas Rwanda under kommande år återintegrera nästan 28 000 dömda folkmordsförövare, som frigges efter långa fängelsestraff.

Relevans

Sida bedömer portföljen som relevant med mindre kompletterande insatser under beredning under 2022. Under året levererade sammanlagt 6 insatser mot målet, med totala utbetalningar på cirka 60 miljoner kronor, vilket är en ökning med cirka 25 procent jämfört med år 2020.

Sidas långvariga samarbete med Norwegian People's Aid (NPA) genom Public Policy Information Monitoring and Advocacy Project (PPIMA) utgör fortsatt grundbulten i stödet till civilsamhällesorganisationer och de fattigas deltagande i demokratiska processer. På grund av covidrestriktioner har antalet medborgare som haft möjlighet att personligen delta i olika konsultationer sjunkit med nästan 90 procent jämfört med 2019. PPIMA:s mekanism för medborgarpåverkan har dock anpassats till rådande förhållanden, expanderats geografiskt, lyckats samla in fler inspel från medborgare och lett till ett större genomslag i lokalpolitiken än tidigare. Genom NPA har Sida även inlett en pilot med kärnstöd till den rwandiska civilsamhällesorganisationen Never Again Rwanda (NAR), vilket hjälpt stärka NAR:s organisatoriska resurser och kapacitet samt bidragit med lärdomar till Sidas fortsatta arbetet med flexibla stöd till det rwandiska civilsamhället.²⁰

Insatsportföljen för konfliktförebyggande har fullbordats under året och består av två nya programstöd, till Interpeace och Aegis Trust, samt kärnstödet till NAR (se ovan). Insatserna förebygger konflikt genom att stärka social sammanhållning, stärka tjänster inom mental hälsa, bidra till återintegrera frigivna folkmordsförövare, stärka fredsundervisning och förebygga att trauma och motsättningar överförs till nästa generation. Insatserna samordnas under det så kallad *Rwanda Peace Partnership* där Sidas partnerorganisationer förväntas samarbeta och komplettera varandra i genomförandet. I syfte att stärka utvecklingseffektivitet och givarsamordning har Sida även låtit utföra en kartläggning av alla givarfinansierade projekt inom fredsbyggande och delgett den med ministeriet för nationell enighet.

¹⁷ National Media Consumption Survey Rwanda 2021, Fojo Media Institute, 2021

¹⁸ Rwanda Reconciliation Barometer 2020, 2021, National Unity and Reconciliation Commission.

https://www.nurc.gov.rw/fileadmin/Documents/Others/RWANDA_RECONCILIATION_BAROMETER_2020.pdf

¹⁹ Impact of COVID-19 on Mental Health in Rwanda, Kalisa Joseph, m.fl., Rwanda Public Health Bulletin, September 2020.

²⁰ UM2020/8305

Mål 1.2 Ökad jämställdhet, inklusive ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Utvecklingstrend

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Regeringens politik att stärka kvinnors ställning kvarstår men framstegen har äventyrats av att kvinnor drabbats oproportionerligt under pandemin. Kvinnors fattigdom har ökat eftersom de i högre utsträckning arbetar i den informella sektorn och i yrken som inte kunnat digitaliseras under pandemin.²¹ Studier indikerar att våld mot kvinnor och barn i hemmen har ökat²² och läget vad gäller flickors sexuella hälsa och rättigheter är fortsatt oroväckande. Sju procent av Rwandas tonåringar blir gravida innan de fyller arton²³ och jämställdhetsministeriet har nyligen presenterat data på att tonårsgraviditeter ökat under 2021. Tillgång till säker abort, enligt avgränsande kriterier såsom våldtäkt, har *de jure* ökat genom en ministerorder från 2019 som tog bort kravet för domstolsbeslut för att en abort ska få utföras. Många hinder står dock i vägen för att ordern ska leda till en reell förändring för utsatta kvinnor, som ofta har varken tillräcklig kunskap om aborträtten eller råd att anlita en läkare för abort. Under året har Sidas partners i civilsamhället lobbade för att lagen ska utökas så att även barnmorskor, vars tjänster är betydligt mer tillgängliga på landsbygden, ska kunna utföra aborter men än så länge utan avgörande framgång.

Kvinnors politiska deltagande stagnerar. Lokalvalet gav inte kvinnliga kandidater utökade mandat. Istället minskade andelen kvinnor i distriktsfullmäktige från 45 procent (2018) till 43 procent. Att valet bekräftades i sista stund ses som en av anledningarna till denna negativa utveckling då det inte fanns tillräckligt med tid eller resurser för att mobilisera kvinnliga kandidater.²⁴ Kvinnor drabbas alltjämt av en rad strukturella hinder att delta i politiken, inte minst bundenheten till oavlönat vårdarbete.²⁵

Diskriminerande sociala normer kvarstår som ett hinder för genomförande av progressiv politik. Kvinnorättsrörelsen är fortsatt splittrad och inga tydliga framsteg kan tydas vad gäller mer progressiva, feministiska aktörers utrymme i kvinnorörelsen.

Relevans

Sida bedömer portföljen som relevant. Under året levererade sammanlagt fyra insatser mot målet, med totala utbetalningar på 40 miljoner kronor, vilket är en tredubbling jämfört med år 2020 (främst på grund av ökade medel till FN via *Rwanda Sustainable Development Fund* i slutet av året). Utöver det tematiska området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), där en insatsberedning kvarstår, är portföljen komplett. Sida ger flexibla och anpassningsbara stöd till ett brett spektrum av jämställdhetsaktörer, till 11 enskilda organisationer i kvinnorörelsen genom insats med Kvinna till Kvinna²⁶ och delvis genom PPIMA (se 3.2.1) och till statliga jämställdhetsorgan genom ett FN-

²¹ UN Women, UNFPA & the Rwandan Ministry of Gender and Family Promotion, June 2021, [COVID-19 Rapid Gender Assessment \(Rwanda\)](#)

²² CSO Joint Statement signed by SDG 5 Forum and National Civil Society Organisations and NINGO Women's Empowerment and Gender Equality Technical Working Group, August 2020, [Gender Focused Impact of Covid-19: Civil Society Findings and Recommendations for Relief and Recovery in Rwanda](#);

²³ [Rwanda Demographic and Health Survey 2019-20 Key Indicators Report](#), National Institute of Statistics of Rwanda Kigali; Rwanda Ministry of Health Kigali & The DHS Program, October 2020,

²⁴ Analys av Kvinna till Kvinna och deras partner organisationer. Arkiverad i det fysiska arkivet och för instatsen Kvinna till Kvinna Rwanda 2021-2024' (PlanIT id: 14208), arkiveringsnummer UM2021/08039/KIGA:30.

²⁵ Haguruka, 2019, *Understanding factors leading to under representation of women in decision making at district, sectors, and cells levels, in private local informal financial Institutions-Sacco, Cooperatives and Saving groups*. 1 (Haguruka.org.rw) (hämtad 2022-02-02).

²⁶ Kvinna till Kvinna Rwanda 2021-2024, Insatsnummer 14208

gemensamt program inom jämställdhet.²⁷ Sidas stöd bidrar också till att skapa länkar mellan aktörer med en mer traditionell jämställdhetsagenda och den progressiva, feministiska rörelsen. Bland annat har det lett till gemensamt påverkansarbete.

Tillsammans med insatser inom stödområde 3 svarar portföljen väl upp mot den försämring av kvinnors situation som beskrivs ovan. Partnerorganisationer har svarat upp mot den ökande sårbarheten bland kvinnor och flickor i pandemikontexten. En allians av Sidastödda kvinnoorganisationer har lyckats få igenom sina rekommendationer för ett större fokus på kvinnor på landsbygden och deras möjligheter till småföretagande i den uppdaterade ekonomiska återhämtningsplanen för covid-19.²⁸ Civilsamhällespartners har arbetat med sexualundervisning inom och utanför skolor, med tonårsmödrar för att få dem att återvända till skolan och hjälpt kvinnor utsatta för sexuellt våld att polisanmäla och driva rättsfallen framåt. FN har fortsatt drivit på en jämställdhetsintegrering i det nationella policyarbetet och stärkt lokala myndigheter i att integrera jämställdhet i planering och budget. FN har även bidragit till att stärka lokala responsen mot könsbaserat våld. För att ytterligare möta upp den försämrade situationen för flickor och kvinnor kommer den planerade SRHR-insatsen bland annat bidra till att förebygga tonårsgraviditeter genom information till ungdomar och påverkansarbete för att öka ungdomars tillgång till preventivmedel. Sida är också i dialog med FN om hur de FN-gemensamma programmen kan stärkas vad gäller SRHR.

Trots att lokalvalet inte levde upp till förväntningar att öka andelen invalda kvinnor hade Sidas insatser en positiv effekt. Av de 139 kvinnor som ingick i ett mentorskapsprogram som genomförts av Kvinna till Kvinna partnerorganisationer valdes 124 in i beslutsfattarposteringar på både distriktsnivå samt bynivå.²⁹

Mål 1.3 Ökat demokratiskt ansvarstagande hos offentliga institutioner och myndigheter gentemot rättighetsbärare, stärkt genomslag för rättsstatens principer, samt mer oberoende och effektiva granskande aktörer

Utvecklingstrend

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt. Mekanismer för politiskt ansvarsutkrävande är fortsatt svaga, både vad gäller rättsväsendets och parlamentets roll samt mediernas granskande roll³⁰ och ingen tydlig förändring kan tydas på kort sikt. Rättssystemet har fungerat förhållandevis väl under pandemin, delvis med hjälp av nya digitala verktyg. Den politiska korruptionen är relativt låg men data från Rwanda Bribery Index³¹ pekar på att covid-19 bidragit till åtminstone en tillfällig ökning av korruption.

Mediassektorn präglas av en fortsatt restriktiv lagstiftning och en otydlig policymiljö, kapacitetsproblem, brist på hållbar finansiering och stora jämställdhetsutmaningar inom sektorn. Under året har yttrandefrihetens gränser prövats framför allt av så kallade medborgarjournalister med Youtubekanaler som tagit sig an känsliga politiska frågor. Fyra kända youtubers har häktats under året och åtalats för bland annat uppvigling och folkmordsförnekelse, varav två tilldelats långa fängelsestraff. Dessa rättsfall bedöms ha en dämpande effekt på det fria ordet.

²⁷ Insatsnummer 11990

²⁸ Den nya återhämtningsplanen har ännu inte publicerats men ambassadens partnerorganisation KTK har fått bekräftat att deras rekommendationer har blivit antagna och integrerade i den uppdaterade versionen av återhämtningsplanen.

²⁹ Information som getts till ambassaden under ett telefonsamtal med Kvinna till Kvinna landsrepresentant Bridget Reinhart.

³⁰ V-Practice AB, *Data Portrait of the Republic of Rwanda*, 18 september 2019.

³¹ Presentation av RBI data, delad av NPA per epost, 28 januari 2021. UM2020/8305.

Relevans

Sida bedömer portföljen som relevant. Under året levererade tre insatser mot målet, med totala utbetalningar på ca 13 miljoner kronor, vilket är en ökning med cirka 70 procent jämfört med år 2021.

Sida har valt att lägga fokus på ansvarsutkrävande genom utveckling av mediasektorn, ett område vars utveckling bedöms som centralt för en demokratisk utveckling. Ett nytt program³² med *Mediainstitutet Fojo* och *Swedish Radio Media Development Office* startade under året med schweizisk samfinansiering. Med en budget på ca 70 miljoner kronor är den i nuläget den största givarfinansierade mediautvecklingsinsatsen i landet. Den riktar in sig på kapacitetsutveckling av ett brett spektrum av mediahus och journalister. Programmet utökar även det tidigare stödet till journalistutbildning på University of Rwanda (UR) till ytterligare tre universitet. Under programmets första månader togs Rwandas första nationella, oberoende publikundersökning fram enligt internationella standards.³³ Publikundersökningarna bidrar med data som mediahus kan använda för utveckling av relevant innehåll och annonsförsäljning och väntas sålunda ha en katalytisk effekt på branchen. Även delar av PPIMA bidrar till målet, särskilt stöd till Transparency International Rwanda, vars arbete bidrar till att bekämpa korruption i Rwanda.

Som ett led i ambassadens normativa dialog kring yttrandefrihet och jämställdhet organiserades i juni ett virtuellt *Democracy Talks* om kvinnor i media, som utifrån en färsk rapport från mediaprogrammet³⁴ bidrog till att uppmärksamma betydande utmaningar för kvinnliga journalister i Rwanda.

3.2.2. Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling

Mål 2.1: Förbättrade förutsättningar för en effektiv och hållbar naturresursanvändning, ökad klimatanpassning, samt för att bevara och rehabilitera ekosystem och biologisk mångfald.

Utvecklingstrend

Sidas samlade bedömning är att utvecklingen går framåt, om än långsamt, vilken är en positiv förändring från strategirapporten för 2020. Miljömässigt hållbar utveckling har prioriterats ner under pandemin då regeringen främst satsat på ekonomisk återhämtning. Återhämtningsplanen har dock alltmer tagit in hållbarhetsaspekter vilket ses som positivt. Finansministeriet har under 2021 åtagit sig att i samarbete med IMF påbörja ett arbete för att integrera miljö- och klimat i statens finanssystem i syfte att till exempel mäta utgifter och investeringar kopplat till miljö och klimat samt bättre synliggöra miljöpåverkan och urholkning av naturresurser.³⁵

Rwanda är fortsatt mycket utsatt för de globala klimatförändringarna främst genom en ökning av extremväder i form av både minskad och ökad nederbörd. Det senare orsakar översvämningar, jorderosion, skred, samt förstörda skördar och infrastruktur men även förlorade liv. Låg nederbörd

³² Insatsnummer 14786

³³ *National Media Consumption Survey 2021*, Fojo Media Institute, 2021.

³⁴ *Barriers to Women Journalists in Rwanda*; Fojo Media Institute & African Women in Media; 2021

³⁵ IMF January 2022 Staff report, s. 26

under hösten 2021, främst i de östra delarna av landet, förväntas leda till kraftigt minskade skördar³⁶ främst böror³⁷ och mjölkproduktion³⁸ med direkta ekonomiska konsekvenser för människorna i området. Avskogning³⁹, utarmning av jord, samt minskad biodiversitet till följd av utbredning av lantbruk med monokulturer, utgör även stora utmaningar och påverkar jordbruket och människors försörjning.

Det finns stora ambitioner uttryckta både av en utförlig NDC och en väl planlagd väg framåt för landets omställning. Men genomförandet är utmanande, främst vad gäller samordning och bristande kapacitet, därav den samlade bedömningen.

Relevans

Sida bedömer portföljen som delvis relevant. Under året levererade primärt 4 insatser mot målet, med totala utbetalningar på 33 miljoner kronor, vilket är en ökning med cirka 30 procent jämfört med år 2020. Portföljen kommer förstärkas med ytterligare insatser det kommande året.

Under hösten 2021 beslutades en ny insats, Combo; avseende rehabilitering och integrering av biologisk mångfald inom skogsplantager och jordbruksmark, samt etablering av nya skyddade områden som ska skötas av människor som bor i närområdet. Insatsen kompletterar ett större stöd från Gröna klimatfonden och genomförs tillsammans med nationella och internationella partners under ledarskap av skogsmyndigheten i Rwanda. Det finns tydliga ambitioner att utforska olika finansieringslösningar för biodiversitet och utsläppsrätter. Planerad dialog kommer inledningsvis fokusera på antikorruption och hur insatsen omhändertar jämställdhetsfrågor under genomförandet.

Insatsen *Capacity Development in Land Administration* är ett myndighetssamarbete mellan Lantmäteriet och Rwanda Land Management and Use Authority (RLMUA). Under 2021 har aktiviteter anpassats till pandemin, till exempel har information om markfrågor, inklusive kvinnors rätt att äga mark, spridits via radio istället för genom utbildningar på plats. Haguruka, som arbetar för kvinnors och barns rättigheter, fick efter ett radioprogram 700 samtal från oroliga kvinnor som ville ha stöd. Strategiska frågor fördes vidare till ansvarig myndighet för att vidareutveckla verksamheten.

Sida stöder även FN:s gemensamma program inom miljöområdet som inkluderar programmen för jordbruk, ungdomar och deras försörjning samt stadsutveckling. Jordbruksprogrammet⁴⁰, har bidragit till en så kallad grön modellby i västra provinsen vilket inneburit förbättrade matlagningsmetoder, kompostering och bättre vattenförsörjning. Stöd ges även till mer samhällsövergripande insatser som uppgradering av Rwandas meteorologiska institut för att säkerställa digital förvaring av klimatdata, men även utveckling av fyra mobila appar med väderinformation särskilt utformade för småskaliga familjejordbruk.⁴¹

Det pågående samarbetet med FONERWA, Rwanda Green Fund, finansierar projekt av pilotkaraktär till exempel klimatsmart produktion av grönsaker eller renare matlagningsmetoder. Ett avslutat projekt handlade om att introducera el-drivna motorcykeltaxi i Kigali.⁴² Under 2021 har företaget fått

³⁶ The News Times 17 November, 2021 Farmers fear poor yields in the wake of prolonged dry spell

³⁷ FEWS NET, Famine Early warning system network update January 2022, Rwanda [Rwanda | Famine Early Warning Systems Network \(fews.net\)](https://www.fews.net/)

³⁸ The News Times 9 November, 2021 How climate change effects are leaving farmers vulnerable

³⁹ Avskogning drivs främst av hushållens användning av biomassa för matlagning men även för industriproduktion

⁴² FONERWA Activity Report Jan-June 2020, p. s.8. UM2018/1793

finansiering från privata aktörer⁴³ samt lånefinansiering för fortsatt affärsutveckling. Ett antal projekt med civilsamhällesorganisationer har genomförts för att föra fram olika bevakningstekniker, och som varit ett stöd till lokala samhällen under pågående torkperiod.⁴⁴ Under 2022 förväntas ett större stöd från Gröna klimatfonden som ska möjliggöra startskottet för Rwanda Green Investment Facility (RGIF). RGIF är ett samarbete mellan FONERWA och Rwanda Development Bank (BRD), där organisationerna gemensamt, utifrån sina olika mandat, ska verka för att öka privata och offentliga investeringar inom miljöområdet. Sida planerar stöd till organisationerna samt en översyn av det nuvarande garantisamarbetet för att möta en planerad efterfrågan och ett bredare mandat under RGIF.

Resultatområdet ger möjligheter för nära samverkan inom Team Sweden och synergier med andra resultatområden. Under det kommande året planeras nya finansieringslösningar för att mobilisera privat kapital för utvecklingsresultat.

Mål 2.2: Ökad tillgång till förnybar energi och en högre energieffektivitet.

Utvecklingstrend

Utvecklingen mot strategimålet bedöms gå delvis framåt. I oktober 2021 rapporterade infrastrukturministeriet att totalt 64,5 procent av landets befolkning hade tillgång till el vilket⁴⁵ är ett framsteg, men fortsatt långt från uppsatt mål av 100 procent anslutningsgrad till 2024. Det är framförallt landsbygden som fortsatt saknar el. Den nuvarande fördelningen är 47 procent nätanslutningar respektive 17,5 procent fristående produktionsanslutningar⁴⁶, där de senare främst når landsbygden och svårtillgängliga områden. Ett subventionssystem för att stödja de fattigaste hushållen sattes under 2020 men har försenats i sitt genomförande.

Pandemin har bidragit till förseningen, men utvecklingen har också hämmats av förändrade spelregler avseende fristående elanslutningar vilket bidragit till osäkerheter på marknaden. Sedan 2017 har Rwanda haft en nationell plan för elektrifiering som slog fast att fördelningen av landets elanslutningar skulle vara uppdelat på en jämn fördelning mellan elnät- och fristående anslutningar.⁴⁷ I september 2021 meddelade dock det nationella el- och nätbolaget att planen hade uppdaterats och att den nya fördelningen skulle vara 90/10, med 90 procent nätel⁴⁸. Investeringar i nätanslutningar och den förhållandevis långsamma tillväxten av fristående elnätsanslutningar kan ligga till grund för den plötsliga och kraftiga förändringen. Revideringen fick stor uppmärksamhet bland inblandade aktörer vilket lett till en sänkt investeringsvilja från både givare och privat kapital som följd. Av samma skäl har Sida valt att avvakta med investeringar i fristående energilösningar till dess att planens utformning färdigställts. I februari 2022 finns indikationer på att planen kommer att förändras ännu en gång, troligen med en ökad andel fristående elnätsanslutningar. Med den planerade utbyggnaden av elproduktion, för att nå målet 2024, så uppskattas energimixen av elproduktionen bestå till cirka 40 procent av icke-förnybara källor⁴⁹. Detta skiljer sig inte nämnvärt från dagens energimix och bidrar till den samlade bedömningen. Fortsätter den historiska tillväxttakten av energiproduktion kommer målet

⁴³ Ampersand Press release, April, 8, 2021

⁴⁴ Fonerwa Narrative Report, July-December 2021

⁴⁵ Ministry of Infrastructure, Energy sector performance report, backward looking joint sector review report for FY 20/21, s. 3

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ministry of Infrastructure, National Electrification Plan, 2018/19- 2023/24

⁴⁸ Rwanda National electrification plan (NEP) -2021 revision s.1

⁴⁹ Ministry of Infrastructure, Energy sector performance report, backward looking joint sector review report for FY 20/21, s.5

om hundra procent tillgång till elektricitet inte att nås 2024. Detsamma gäller målet om en halvering av andel hushåll som använder biomassa som sin primära energikälla för matlagning.

Landets omställning till rena matlagningsmetoder med målsättningen att halvera användandet av biomassa för matlagning år 2024 är svårbedömd då senaste undersökningen gjordes 2016/17⁵⁰. Mindre initiativ har genomförts och större koordinerade satsningar är planerade men är ännu inte genomförda.

Relevans

Sida bedömer portföljen som delvis relevant. Under året levererade två garantiinsatser mot målet, utan ytterligare utbetalningar. Utvecklingen av portföljen har hämmats på grund av pandemin men främst utifrån osäkerheterna på marknaden för fristående elproduktion. Om förutsättningarna ändras under 2022 finns möjlighet att öka Sveriges bidrag till Rwandas ambitiösa elektrifieringsplan. Men även med rådande omständigheter planerar Sida utforska mindre stöd inom området såsom bidrag till en innovationsfond för rena matlagningsmetoder och stöd till förnybar elproduktion i flyktingläger, som inte ingår i regeringens elektrifieringsplan.

Portföljen innehåller två garantier med syfte att, i samarbete med Rwandas nationella utvecklingsbank (BRD) och Världsbanken, öka utlåning till förnybar energi och fristående elproduktion. Den första utlåningen började 2020 och efter en långsam start finns nu en sammanlagt tillgängliggjord utlåning på runt 50 miljoner SEK.⁵¹ Dessa fördelas mellan direkt utlåning till två solcells företag på drygt 48 miljoner kronor och sju lån där BRD lånar ut till finansieringsinstitutioner som sköter vidareutlåning antingen till individer eller små och medelstora företag.⁵² Sex av de sju lånen har gått till mindre låneinstitut på landsbygden. Lånen motsvarar sammanlagt drygt 430 000 kronor som har vidareförmedlats till 1030 individuella låntagare (ca 420 kronor/per låntagare). Knappt hälften av lånen har tagits av kvinnor. Lånen har ställts ut på två år. BRD arbetar fortsatt med informationskampanjer för att nå ut till fler mindre hushåll genom lokala spar- och lånekooperativ, vilket är viktigt för att kunna nå utsatta grupper på landsbygden och deras förhållandevis små men nödvändiga behov av lån.

3.2.3 Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling

Mål 3.1: En ekonomiskt inkluderande utveckling, stärkta förutsättningar för och ökad tillgång till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, hållbart företagande och fri och rättvis handel, inklusive på landsbygden.

Utvecklingstrend

Sidas samlade bedömning är att utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt. Ekonomins starka återhämtning under 2021 ses som ett positivt tecken dock har den inte haft den önskade effekten på arbetsmarknaden och trenderna på arbetsmarknaden är fortsatt negativa. Andelen arbetsför befolkning som befinner sig utanför arbetsmarknaden har ökat från 41.8 procent i augusti 2020 till

⁵⁰ EICV Integrated Household Living Conditions Survey nr5 2016/2017

⁵¹ BRD Sida Guarantee Reporting 9 November, 2021, BRD rapporterar i RWF och kursen som använts är 0,00879 för uträkningar i SEK

⁵² BRD definierar SME som ett bolag med färre än 100 anställda, årlig omsättning under 60 000 USD samt att investerat nettokapital understiger 900 000 USD.

49.1 procent augusti 2021⁵³. Kvinnor och unga personer försätter att vara överrepresenterade bland de arbetslösa. Arbetslösheten bland kvinnor uppskattas vara 13 procent högre nu än första kvartalet 2020, liknande siffra för män är 7.7 procent.

Med ett nästan uttömt finansieringsuttrymme då statsskulden ökat kraftigt är Rwandas tillväxtmodell som länge varit beroende av en expansiv finanspolitik inte längre uthållig på sikt och en omkalibrering mot en bredare och mer inkluderande modell behövs för en mer inkluderande återhämtning. Sidas bedömning är att nyckelreformer bör syfta till att möjliggöra framväxten av ett konkurrenskraftigare näringsliv som skapar jobb samt förbättra försörjningsmöjligheter på landsbygden och öka jordbrukets produktivitet.

Relevans

Sidas övergripande bedömning är att portföljen är relevant men måste fortsatt konsolideras. Under 2021 levererade 3 insatser mot strategimålet, med totala utbetalningar på 30 miljoner kronor vilket är en halvering jämfört med föregående år. Beredning av ytterligare 3 insatser påbörjades för beslut under våren 2022. Den fortsatta utvecklingen av portföljen utgår ifrån att en tonviktsförskjutning ska ske från direkta sysselsättningsskapande aktiviteter till privatsektor- och marknadsutveckling i syfte att bemöta underliggande hinder för företagets tillväxt och konkurrenskraft för att främja jobbskapande inom den privata sektorn. Detta är i linje med den omkalibrering av Rwandas tillväxtmodell som bedöms behövas för en mer inkluderande och uthållig ekonomisk utveckling.

På grund av pandemins konsekvenser på fattigdomen kommer stöd alltmer inriktats på de allra fattigaste och sårbara genom ett nytt stöd till Rwandas sociala trygghetssystem samt ett nytt marknad- och sysselsättningsprogram i Rwandas allra fattigaste distrikt. Under 2021 slutfördes en utlysning för att identifiera lämplig genomförare för den nya marknad- och sysselsättningsinsatsen. Den nya insatsens geografiska och tematiska fokus breddas jämfört med dess föregångare Creating Off Farm Rwandan Enterprises (CORE)⁵⁴, som avslutas under 2022, för att täcka distrikt i södra provinsen, där den extrema fattigdomen ökat, samt leverera på nya strategiområden. Synergierna med stödområde 2.1 stärks genom att miljö- och klimatfrågor integreras tydligt redan i insatsens utformning.

Sidas bidrag till Access to Finance Rwandas (AFR) femåriga fas 2016-2021 bedöms ha uppnått goda resultat och AFR är även framgent en central partner för att öka tillgången till sparande, kredit och kapital. Under den tidigare fasen bidrog AFR till att 2,567,863 personer fick tillgång till finansiella tjänster, varav 43 procent är kvinnor, 58 nya lån- och sparprodukter utvecklades och 42,8 miljoner USD mobiliserades i lån.⁵⁵ Ett nära samarbete med ett brett spann av aktörer inom finanssektor samt ett mer systemiskt angreppssätt har varit nycklar till insatsens framgång.⁵⁶ AFR:s nya fas innebär flera förskjutningar för ökad strategi- och kontextrelevans bland annat ett ökat fokus på jobbskapande, företagande och resiliens, samt en ambitionshöjning i arbetet med kvinnors ekonomiska egenmakt. Covid-respons integreras som en tvärfråga genom bl a stöd till e-handel och fokus på digitalisering.

Stödet till International Alert⁵⁷ för att stärka gränsöverskridande handel och regional integration samfinansieras med ambassaden i Kinshasa vilket har möjliggjort gränsöverskridande synergier för ökat genomslag samt effektiviserad avtalsuppföljning och partnerdialog genom till exempel ett gemensamt fältbesök och årsmöte under 2021. Som del av insatsens arbete för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt och minska konflikter i hushållen har cirka 800 kvinnliga handlare och 480 män organiserats i dialoggrupper. Familjerna vittnar om stora positiva förändringar i form av ett mer

⁵³ Reference, Labour Force Survey Trends – August 21 (Q3), Executive Summary, Page iii-v,

⁵⁴ Insats 51160125

⁵⁵ Insats 51160108 AFR Final Phase II Report, s 10, UM2015/10366

⁵⁶ Insat 51160108 AFR Final Evaluation June 2021, s 12 UM2015/10366

⁵⁷ Insats 12451

konstruktivt samtalsklimat i familjen och ett mer inkluderande beslutsfattande till exempel kring ekonomi.⁵⁸

Portföljen inkluderar även stöd till två FN-gemensamma program vilka når två av strategins viktiga målgrupper, unga personer samt kvinnor på landsbygden. Inom ramen för det så kallade *Joint Program on Youth* lanserades en så kallad Youth Connect Bootcamp inriktad på flyktingar där cirka 90 unga flyktingentreprenörer fick tillgång till finansiering för att utveckla sin verksamhet och återhämta sig från effekterna av pandemin.⁵⁹

4. Implikationer

Under 2022 kommer arbetet till stor del bestå av vidareutveckling av portföljen i linje med prioriteringarna från operationaliseringen och förändringar i kontexten medan det i vissa delar av portföljen parallellt sker en tonviktsförskjutning från beredning till uppföljning av insatser.

Medan pandemins effekter på genomförandet förväntas minska jämfört med 2020-21, kommer arbetet fortsatt anpassas till covid-19, dels hur det påverkar genomförandet av insatser men också ambassadens arbetsmiljö och arbetsmetoder. Lättade restriktioner och att biståndssektionen är komplett vad gäller bemanning ökar möjligheterna för ett genomförande enligt plan. Prioritet är att säkerställa tid och resurser för planerade beredningar för att möjliggöra uppbyggnad av portföljen inom alla målområden. Samtidigt finns möjligheter att återuppta tidigare nedprioriterade initiativ över tematiska gränser, såsom den tidigare uppskjutna konfliktanalysen. Likaså finns det efter nästan två år av olika typer av restriktioner, möjlighet att genomföra fältbesök samt att ha fysiska möten.

De justeringar som görs i den fortsatta operationaliseringen härrör särskilt till behovet att anpassa stödet ytterligare till den ökande fattigdomen och ojämlikheten i pandemins spår. Dessa inkluderar särskilt följande åtgärder och prioriteringar:

- En uppdaterad multidimensionell fattigdomsanalys (MDPA) görs för att förstå pandemins effekter på fattigdom och vilka förändringsaktörer som är prioriterade i det fortsatta arbetet.
- En uppdaterad konfliktanalys görs för att säkerställa en mer konfliktkänslig ansats över hela insatsportföljen, inklusive för att öka förståelsen för pandemins påverkan på konfliktynamiken.
- Ett stöd till sociala trygghetssystem bereds som en större enskild satsning på rwandiska statens möjligheter att svara upp mot den ökade fattigdomen.
- Vikten av en inkluderande och grön återhämtning förs fram i ambassadens externa dialog. Ett fortsatt integrerat arbetssätt mellan politiska sektionen och biståndssektionen betonas och eftersträvas.
- Vidareutveckling av bredare relationer, STEP, med utgångspunkt i utvecklingssamarbetet som även beaktar Rwandas alltmer begränsade inhemska och externa finansiering. Att mobilisera nya resurser samt att tillämpa innovativa samarbetsformer är fortsatt en prioritet.

58 Insats 12451 Mupaka Shamba Letu Project - A summary of the Annual report, Jan-Dec 2020, s3, UM2018/23056/KINS

59 Insats 11990 MPTF Office Annual Narrative Progress Report – UN Joint Programme Youth, s 5-7